

Utazás a semmi felé

5.

Zoli megváltozott. Eleinte Attila nem akart róla tudomást venni, ha figyelmeztették is őt, ingerülten reagált. Holott a helyzet az volt, hogy bezárta a kaput az „ismeretlen” Zoli előtt. Csak azt engedte be, akit jól ismert, még annak idején, amikor együtt voltak Cicuskával, és boldogok voltak. Az ismeretlen Zoli a kapun kívül maradt – mondta Attila a pszichiáternek. – De Attila is változott, az idő haladt előre, és Attila fokozatosan rájött, hogy a Zoli már nem ugyanaz a Zoli, akit megismert. A belső feszültsége viszont nőttön-nőtt. Azt sugalmazta, hogy lökjön ki mindent magából, figyelmeztesse Zolit, hogy megváltozott. Hogy mármost visszafordítsa őt, ezt reménytelennek tartotta. Ugyanakkor nyugtalanította magát, mert nem tetszett Zoli viselkedése, túl fölényesnek, másrészt viszont túlságosan sérülékenynek találta. Az rendben lett volna, hogy a Zolit Cicuska megzavarta. De a dolgok továbbra sem kerültek a helyükre. Negyedév múlva? Félév múlva? Vagy egy évig is eltart? Attila olykor becsapta magát, hogy nincs semmi baj, csak ő hisztizik. Zoli még ritkán mosolygott. De ez a mosoly megváltozott, kedvesebb volt és megbocsátóbb volt, mint az az ironikus mosoly, amelyet nem szeretett benne. Talán mégis jó úton halad a megbékélés felé? De Attila még nem volt türelmes ember, szeretne volna, ha azonnal becsukja a boltot. Cicuska meghalt, tehát új fejezetet kell nyitni. Szerette volna azt hinni, hogyha Zolival van, hogy újra jó dolog együtt lenni két deci boron. Igen, néha, a gyenge pillanataiban, behunyta a fél szemét. De a másik mindent figyelt és mindent regisztrált. És azt látta, hogy nincsenek rendben a dolgok, sőt, bizonyos mértékben még rosszabodnak is. Például a Cicuska! Az lett volna a normális, hogy beszéljen róla. Akármit. Hogy mennyire megviselte a dolog, hogy mennyire gyöttri magát, hogy már nincs mellette. Vagy akár szidta volna is! Mondjuk, hogy így

cserbenhagyta! Hogy átkozódott volna – mindenki megértette volna, hogy a fájdalom beszél belőle. De amikor meghalt, mintha Cicuska már nem is lett volna. Magába temette Cicuskát, hogy senki ne ossza meg vele. Ő vigyázott rá, mint valami fegyőr. Ha Tomi vagy ő Cicuskát szóba hozták, azonnal más témára terelte a szót. Ezt pedig komolyan vette. Nőtt benne Cicuska, mint egy láthatatlan fának az árnyéka.

Pedig egészen más ügybe keveredett, jobban mondva *belekeverte magát*. Pedig ők is szerettek volna kimaradni a politikából. Akkor még csak tervezték a mohi atomerőművet, de Zolinak, hogyan, hogyan nem, alapos információi voltak az egész tervezetről. Szóval, nem tetszett neki a dolog. És biztos volt benne, hogy Tominak sem fog tetszeni. „Mégkérdeznék engem, vagy nem kérdeznék meg, így is, úgy is nulla vagy. Már elhatározták, hogy fölépítik. Meglehető magas helyen.” Így gondolkozott Tomi, szinte hallotta a hangját. „A legjobb lesz, ha nem szólsz semmit. A semmiért még nem csuknak le.” Nos, Tomi gonoszul cinikus volt. Attilának forrt a vére. Forrt a vére, mert Tominak igaza volt. Ha nem lett volna igaza, sokkal normálisabb rendszerben éltünk volna, de a normális rendszerben legföljebb tiltakozni lehetett volna, és a tiltakozásokat – egye meg a fene – még meg is hallják. Hát igen! Gyűlölték a komcsikat, de a komcsik olyan hatalomhoz jutottak, hogy nyugodtan le is szarták őket. Hatvannyolc után a komcsik már nem voltak világmegváltók. Ócska seggféjek voltak.

– Egy falu eltűnik a térképről – mondta. – Csakhogy a Cicuska szülőfaluja volt.

Utólag ezeknek a szavaknak a jelentősége meredeken nőtt, de hát utólag... A jelen pillanatban csak azt látta az ember, hogy Zoli dühös, szitkozódik és lehúzza az Istent az égből. Semmi több. Persze Tomi Zoli halála után sem kapcsolt. „Összefüggéseket láatsz, de szerintem semmilyen összefüggés nincsen. Neked túlságosan meglódult a fantáziád.” Hát ennyi volt. Majdnem meggyőzött róla, közölte Attila.

– Mi az? Titeket ez hidegen hagy? – kérdezte majdnem olyan dühösen, mintha Attila és Tomi is tehetnének róla.

– Persze, hogy idegesít! – mondta egy árnyalattal hangosabban. – De az ember nem kérdezi, hogy a Cicuska kiféle vagy miféle. A felső szinten már személytelenek a dolgok.

Zoli idegesen elnevette magát.

– Hát ez igaz. Élünk-e vagy meghalunk, teljesen mindegy a számukra.

Tomi hazafelé menet vidám dolgokat adott elő, talán csak hogy Zoliról elterelje a figyelmet. A régi kabaréban járt, régi slágereket dúdolt, elmondott két szovjet viccet, mely a szovjet katonákról szólt. Egyébként, történetesen, keleti szél is fújt, Attilának igencsak kellett tartania a sapkáját. A

villamosmegállóhoz érve Tomi elbúcsúzott. Már nem a hazai rendőrökről és a szovjet katonákról beszélt.

– Aggódom – mondta.

Zoli és Tomi? Vagy Zoli, vagy Tomi? Attila nem tudott zöld ágra vergődni. Mind a kettőre szüksége volt. Az egyik a vakmerőségével volt népszerű, a másik az óvatosságával, hogy ne mondja, a gyávaságával túlélte mindent. Na persze ez régen volt. Azóta a helyzet sokkal tisztább lett. De tiszta, úgy látszik, sosem lesz. Tisztának csak a halál teszi a helyzetet? A halál, amit folyton elodázott? Elmosolyodott. Ha tényleg lenne *egy, de legalábbis egyetlen* feltámadás a világon, az rendbe tenné a dolgokat. Milyen kár, hogy nincsen.

Persze az élet sokkal egyszerűbb és tisztább, minden megy a maga útján. Az ember nem szívesen tér le a megszokott ösvényről. Egy előnye csak volt a szocinak. Nem kellett állást keresni. Elsőre vagy másodikra nem jött be az ideális állás, de harmadikra biztosan bejött. Persze az ember elkényelmesedett. Ha nem is kínálták tálán a megfelelő állást, nem kellett munkanélküli hivatalokba szaladgálni. Attila szerint sokkal lassabban és kényelmesebben éltek, mondhatni unalmasan, ami akkor eszükbe sem jutott, hogy unalmasan élnek, éppen ellenkezőleg, elviselhetetlen volt a légkör. Amin ma már csodálkoznak. Hogy mégis mennyi idejük maradt a szorgos, kitartó és alapos munkára. Most a felével is megelégednének. 1989-ig sínen voltak. Lehet, hogy döcögött a vonat, sokszor meg is állt, de a végállomás felé tartott. Most meg sehová sem tart. A rendszerváltással lecserélték a síneket, új, sokkal gyorsabb vonatra szálltak, és egy darabig élvezték is az utazást. Persze könnyű volt azt mondani, hogy a végállomás világos, csak egy kis szerencse kell hozzá, és mondjuk, vakhit. De ő már régen nem hitt. A végállomás olyan messze volt, mint Auckland vagy a Tűzföld. Tomi sem ér oda, és Zoli sem. Már több évszázada szagolni fogják az ibolyát, és még mindig nem érnek oda. De legalább volt egy végállomás, ha az ember belegondolt, talán volt miért élnie. Nincs föltámadás (legalábbis ezt mondták a pártkorifeusok), de ugyanakkor van végső cél, s ha nem érnek oda, hát majd a szépunokák szépunokái odaérnek. Hogy milyen lesz? Arról csak ködös elképzelések voltak, Attilánál is, Tominál is, bárkinél. Aztán kiderült, hogy a vágány még rövidebb, ahogyan gondolták. Egyszerre csak véget ért, abbamaradt, messze, messze, mielőtt Aucklandbe vagy a Tűzföldre értek volna. Persze, persze... Új vonatra szálltak. A végállomásról viszont hallgattak. Mert nincs is végállomás. Persze ha kereken kimondták volna... De a jobbak úgyis tudták. Tomi is. Attila is, bár ahogyan lenni szokott, nem gondolkodott el a dolgon, mert kétségbe esett volna. De ő is tudta. *Nincs cél. Az ördögbe is, a cél elveszett.* És

ki tudja, hogy hol és milyen régen. És persze nem is volt cél, csak annak hitték. Egy idő után már nem hitték. Na és persze Zoli is tudta, és egyszer, nem sokkal a halála előtt, ki is mondta:

– Az igazság minduntalan visszatér, de csak az álmomban. Mihelyt fölébredek, az igazság szertefoszlik vagy légneművé válik, és elillan.

Holott már lassan negyedik éve halott volt Cicuska. Attila eleinte azt gondolta, nyitott seb Zoli lelkén, de ez majd fokozatosan begyógyul, ahogy a testi sebek, egy törés vagy egy zúzódás is, begyógyulnak. A kanyaró nem rosszabb, mint egy lelki kín. De úgy látszik, a test és a lélek másként „gondolták”. Ezt megsejthette Tomi is, csak másképpen dolgozta fel. Ő egyszer azt mondta, nem szívesen méri össze magát Zolival. Ő sokkal könnyebben szakít még a legkedvesebb szerelmével is, ha épp úgy hozza az alkalom. „Mindig megelőzőm – mondta nevetve –, nem létezik, hogy ő hagyjon el engem.” Hogy aztán ez így volt-e vagy sem, a lelke mélyén ő tudja igazán. Attila szerint ha igaza van, akkor kétes büszkeség. Egy azonban biztos volt, hogy Zolinak nem múlt el a sebe. Ezen egy kicsit csodálkozott Attila, hiszen Cicuska nem volt valami rendkívüli nő. Igaz, szeretni való volt, de másfajta nők is szeretni valóak. És nem volt valami extra okos sem. Nem volt azért buta nő, de a hasonló kaliberű nők között nyugodtan válogathatott. Igaz, Cicuska hűséges volt, ragaszkodó volt, és túlságosan bízott a férfiakban, de más nőről is elmondható az ilyesmi. Vagy ez inkább Attila farkasvaksága? Zoli mégis Cicuskát szerette már-már eszement módra, és ezzel a szerelemmel tíz pontot ért el, és zavarba hozta Attilát. Nincsenek emberek, akiket tökéletesen ismernénk, még az olyan haver, mint a Zoli sem. És nem segít rajtunk a jóisten sem.

Attila már természetesnek vette, hogy nem lát be Zoli fejébe. Ó, a nők! Mindegy, hogy hogy hívták őket. Mert egy sem maradt meg. Zoli kipróbálta, és szélnek eresztette őket. A legtovább az maradt, úgy két hónapig, aki tetszett neki is. Szóval próbálkozott Zoli, de Cicuska még mindig erősebb volt. Egész egyszerűen fogva tartotta őt. Aztán Attila rájött, hogy önként tartotta magát fogságban, holott nyitva a kapu, boldogan kísérelhetett volna rajta. Igen, ez isteni akarat volt, pedig hát nem hitt Istenben. Nem hitt a pártban sem, persze. És nem hitt az apai megrovásokban sem. Nem hitt semmiben, csak a saját maga fejében hitt. „Isten van, vagy nincs. Eldöntetlen kérdés, nem foglalkozom vele. Ez nem az én dolgom” – jegyezte meg magabiztosan. Régen volt. Olyan régen, hogy Zolinak még egyetlen ősz szakállja sem volt (amikor már lett volna, levágatta a szakállát). Igen, tulajdonképpen Zoli olyan közel engedte magához, amit barátságnak is lehetett nevezni. De aztán rájött! Az ő, Attila barátsága nem volt ugyanaz, mint a Zoli barátsága Attila iránt. Itt két barátságról lehetett

szó. És, sajnos, Zoli barátsága Attila iránt nem volt olyan heves, ahogy Attila gondolta volna. Zoli lényé megközelíthetetlen maradt. És az bizony jó sűrű, ellenállhatatlan mag volt a lényé.

És egyszer csak Zolit elsodorta az ár. Igen, Cicuska már várt reá. „Istennem, még a végén morbid leszek” – sóhajtotta Attila.

Holott úgy kezdődött a nap, mint a legtöbb hétköznap. Kedd volt, Zoli már negyedik napja a Balaton mellett volt. Minden évben a Balatonra járt. Nyugatra még nem lehetett utazni, de Zoli nem is vágyott külföldre menni. Balatont viszont félig belföldnek tekintette. Az alapos vámvizsgálat minden alkalommal gyomorgörcsöt okozott, de ő is befogta a száját. Gondolta, amit gondolni kellett. A vonat háromnegyed órát állt a határon, és mindenkinek hevesebben vert a szíve. Szóval kedd volt, közönséges hétköznap. Attilának, mint minden nap, délután volt munkája, mely általában véve este kilencig tartott. A Luxor büfében ebédelt meg, mert Csöpit (éppen egy éve voltak házasok) kiírta betegszabadságra az orvos. A hetedik hónapban volt, és a terhességet rendkívül nehezen viselte. Aznap Attila tizenegykor kelt, fejfájósan és rosszkedvűen. Úgy döntött, hogy megebédel a városban, és ez nem először történt meg vele. Csöpit a terhesség megviselte, nyugós volt, kiszámíthatatlan és helyenként agresszív. A Luxorban „cseh” ételt evett – cseh ételnek nevezték a disznólapockát káposztával és knédlivel, mely Attila kedvenc étele volt. Fél egy volt, amikor bement a büfébe, és egy óra előtt tíz perccel jött ki. Enyhe szél fújt, és szinte besötétedett a város. Vihar közelgett. Dörgött az ég, olyan közepesen, száz méterre volt a szerkesztőség, még lassan menve is odaért a vihar előtt. A szerkesztőségben hirtelen olyan sötét lett, hogy lámpát kellett gyújtani. (Odébb, a Balatont csak egy-két óra múlva érte el a vihar.) És megkezdődött az égzengés, melyhez hasonlót se azelőtt, se azután nem élt meg. A szembeeső házat, mely húsz méterre volt, a felhőszakadástól csak körvonalaiban látta. Úgy tizenöt–húsz percig tartott a vihar. A járdán folyt a víz, mintha kiöntött volna az összes kanális. Az emberek bokáig jártak a vízben – mármint a merészebbek és bátrabbak. A vihar múltával felhívta Csöpit, biztos, ami biztos. Csöpi izgatottan felelt:

– Vagy tízszer csapott le a közelembé villám. Olyan izgalmas volt. Már azt hittem, hogy megindul a szülés.

Kilenc előtt hazament. Erősen fújt az északi szél, a hőmérséklet húsz fokot süllyedt, és rajta rövid nadrág volt. Mi tagadás, didergett. Csöpi már hálóingben volt, és csupán az asztali lámpát hagyta égve. Tíz órakor jött a telefon. Csöpi vette föl, Attila a fürdőszobában volt. Amikor visszajött a hálószobába, Csöpi bal kezében tartotta a telefont, és zavartan viselkedett.

– Zoli eltűnt – mondta.

Attila nem értette:

– Mi az, hogy eltűnt. És kivel beszéltél?

Mint kiderült, Magdával beszélt. Három hete jártak együtt Zolival, és Zoli magával vitte a Balatonra.

– Csónakázni ment a viharban, és nem jött vissza – mondta sápadtan Csöpi.

– Csónakázni? Elment az esze?

Mindez olyan képtelenségnek tűnt.